

SIRAMINE FEHÉR HEGYÉN

Híres volt Szaigjó, a költő és vándorpap — akaratán kívül híres. Hírével mit sem törődve, oly rég róttá már a birodalom észak-tól le délig, és kelettől nyugatig vezető minden rendű és rangú útjait, ösvényeit és csapásait, hogy a vándorlásban eltelt évek számát már jómaga is alig tudta előszámlálni. Fittyet hányt még a hírhedt ószakai helyőrség katonáira is; nem rettent vissza semmiféle meredélytől, semmilyen kapaszkodótól; ment, ment, akár a felhők, vagy a nagy folyók. S az idők múlásával egyre jobban megtanulta, mekkora fájdalom elszakadni egy-egy varázsosan szép tájtól. Leginkább a gyönyörű Ovari tartományba vágott vissza, vissza a narumi partokhoz, ahol a fővenyt milliárd és milliárd vízimadár tapossa tele jelekkel; vágott a szüntelenül füstölgő, örök Fudzi orma alatt megbúvó Kijomi völgyébe. Láthatatlan karjaikkal visszahúzták a Nagy- és a Kisöböl partjai, és a hétszinvirág illatát

árasztó Muszasinó síksága. Reggelenként álmódozott a messzi, sómezők tarkította, szélvédett Mucu tartományról... Aztán ott volt a feledhetetlen szépségű devai partvidék, öblében kuporgó halászkunyhókkal, ahol, ha keletre fordult, elérte Jasú vidékét s a szanói hidat, aztán Sinano tartományát, és eljutott a feneketlen szakadék fölött futó Kiszo sodronyhídjához.

A Ninan korszak harmadik esztendejében (1168) délnyugati tájak felé vette az útját. Ősz volt. Szaigjó fáradhatatlanul rőtta az utakat: elérte a Naniva partjait, majd elhaladt Szuma és Akasi öble mellett. Már Szanuki tartományában járt, amikor először tartott pihenőt. Épp Miozakában volt. Hallotta valaha, hogy van a faluban egy kunyhó, ahol a vándorok meg szoktak pihenni. Betért hát ide.

A Siramine örök hó fedte csúcsa ott magaslott a falu határában, s közelében Szutoku császár sírja emelkedett. Már október első napjai is elteltek, mikor elhatározta, hogy felkeresi a sirt. Vén fenyőfák árnyékolta ösvényeken haladt a hegyre; feje felett az ágak sátorrengeteget alkottak, olyannyira, hogy a hegyi vizek állandó páráját sem engedték át. Háta mögött fenyegetően meredezett a Csigogatake csúcsa. Imbolygó felhőkként lengtek fel a szakadékokból a páragomolyok, s ha a vándor letekintett a mélybe, inába szállt minden bátorsága...

Megérkezett a kis erdei tisztáshoz, melynek közepén dombocska emelkedett, három egymásra rakott kővel. A kis dombot tüskés-szürös gaz nőtte körül. Hát ez lenne ama híres Szutoku császár sírja, akit hajdan császári palotájában száz miniszter rettegett, és szolgált, míg ő mindeneken uralkodott?! Igaz, dicsősége nem tarthatott soká, mivel Konoe nevű öccse letaszította trónjáról, s a palotát e kietlen, gazos vidékkel kellett felcserélnie, ahol csak vadállatok látogatták. És itt is halt meg — vajon ki hitte volna?

A világban minden mulandó, még a császári hatalom is. Szaigjó, idáig érve gondolataiban, könnyekre fakadt, és elhatározta, hogy virrasztással tölti az éjszakát. Fohászt mondott a halott lelki nyugalomáért, s még egy verset is költött a császár számára:

*Szanuki földjén,
A Macujama partján
Mért ring a hullám,
Ha őt többé nem látjuk —
Hatalmával hová tűnt?...*

Szaigjó fáradhatatlan volt az imákban, pedig kezén már csorgott a hegy éjjeli harmatkönnye. Térdelt a vékony avarréteg borította sírkövön, s csontja velejéig átjárta a hideg. A nap már régen lehanyatlott, és már éjfélre járt idő. Feljött a hold, de sugarai nem tud-

ták áttörni a fenyőág-rengeteget, s az elmélkedő-imádkozó Szaigjót csakhamar hatalmába kerítette az álomosság. Elszunnyadt.

— En-i, En-i — szólította valaki. Szaigjő kábultan ébredt.

— Ki vagy? — kérdezte. Bár erős idegzetű volt, homlokát mégis kiverte a veriték.

— Ki más, mint én — dörgött a hang —, aki versedre verssel válaszol. — Szaigjő a sötétben csak annyit állapíthatott meg, hogy a jövevény rendkívül hatalmas termetű. A hang szavalni kezdett:

*Eleveztem a
Macujamán, eddig, el,
Hullám felsodort —
Beletörött a bárkám,
Jaj, mivé lett a hajóm?*

— Örülök, hogy eljöttél — folytatta az idegen.

— Ó, felség, hogyan lehetséges, hogy visszatérhettél Buddha kifürkészhetetlen útjairól? — rebegette földig hajolva Szaigjő. Tudta már, hogy csakis a hajdani császárral, magával Szutokuval lehet dolga. — Imádkoztam lelked boldogságáért. Mindig hittem, hogy undorodsz a gyarló földi világtól. Menyire bánkódom, hogy elhagytad Buddhát... Esdekelve kérek, felejtsd el hajdani világi életed, minden bűnével, és igyekezz meg-

tisztulni, felség, hogy olyan magasságaiba emelkedhess az égnek, ahol már csak Buddha tanácsait hallod, semmi mást...

Erre a szellem harsány nevetésben tört ki:

— Te pap, te Szaigjő, te talán nem is tudsz arról, micsoda felfordulás van most az ország életében? Hát tudd meg: én nemcsak világi életemben törekedtem a gonosz démonait az uralkodókra szabadítani, halálom után sem hagytam fel ezzel, ellenkezőleg! Jól figyelj, te pap! Én, Szutoku császár szelleme, mondom neked, hogy rövid időn belül hatalmas zűrzavar következik be az országban.

— Rettenetes dolgokat jövendölsz, császár — dadogta Szaigjő. — S mivel bölcs uralkodó voltál, bölcs, mint minden császár, hát inkább választ adnál te magad arra, hogy miként is történt valójában az a híres Hógenféle összeesküvés? Az, amely miatt megfosztottak a tróntól és száműztek. Mondd, császári felséged titkos óhaja volt-e, vagy a dinasztiaik megalkotójának, Amateraszu istennőnek döntéséből történt?

— Hallgass! — dörgött a szellem. — A császári trón a földi igazság legfőbb tökélye. Tudnod kellene, ha egy uralkodó a trón magaslátán megfélemlézik méltóságáról, úgy letaszíttatása csak az ég parancsából és a nép óhajából történhet. Ha volt valaha császár, akit nem lehet trónra való sóvárgással vádolni, akkor az én magam voltam. Ismerve

az Eidzsi-időket, tudhatod, hogy trónomat apám egyszerű kívánságára a legkisebb ellenkezés nélkül engedtem át, az uralkodással együtt, akkor még csak hároméves, hatodszülött Konoe öcsémnek. Pedig nem vétettem semmit... S aztán? Konoe nemsokára meghalt, és a trón negyedszülött öcsémre, Maszahitóra szállt, akit később Gosirakava néven emlegettek. Igen, Gosirakava következett, pedig mindenki méltán várhatta, hogy Sige hitő fiam következik... Sige hitőban megvolt mindaz a tehetség, amire egy jó császárnak szüksége lehet; Maszahitóban ennek nyomát sem lehetett találni... Az igazságtalanságok végtelen sorban következtek, s én mindent elviseltem. Mindezek okozója Bifukumon-in mostohaanyám, aki oly ádázan féltékenykedett rám és enyéimre! De az igazi vétkes apám volt, aki nem átalott tanácsokért egy ágyashoz fordulni... Egész földi életem a hűség, az engedelmesség jegyében telt, s halálom után mindezek ellenkezőjét tettem. Milyen gyalázatos is a türés, főképp, mikor még egy alattvalónak is megvan a lehetősége arra, hogy igazságot szolgáltatson magának, bosszút álljon magán a császáron is, ha az vétett az ég akarata és a nép óhaja ellen... Mi más is volt a Vu király alapította nyolcszáz éves Csou-dinasztia kezdete Kinában? Mi vétket láttok abban, ha valaki egy olyan országot akar megváltani, amely tyúkkotko-

dálásra, azaz asszonybeszédre cselekszik? Te, te fecsegő pap, azt merészeled állítani, hogy letértem az isteni Buddha kifürkészhetetlen útjairól? Mennyire nincs igazad! Vak hitbuzgalmadban nem tudsz különbséget tenni Buddha és az emberek útjai, a konfucianizmus és a buddhizmus tanai között!

Szaigjó mindjobban reszketett félelmében, s egyre alázatosabban hajlongott a haragvó-villámló császári szellem előtt. Ó, mennyire szerette volna jobb belátásra bírni a szellemet!

— Felséges császár, te csak emberi igazságot fejtegetsz, így ítéleted nem ment a gyarló földi látásmódtól. Nem akarok ismét messzi, kínai példát emlegetni, de itt van Ódzsin császárnak és két fiának története. Mi úgy tudjuk, hogy a császár másodszülött fiát, Udzsi herceget ültette maga után a trónra. Ódzsin halála után Udzsi lemondott, de az elsőszülött Ószazaki nagyherceg nem vállalta a trónt. Így telt el három hosszú, uralkodó nélküli esztendő a birodalom életében, mikor is Udzsi elhatározta, hogy saját kezüleg véget vet az életének. Mennyire szerette volna a hűséges Udzsi trónon látni a bátyját! Mi mást is tehet az, aki az ég akaratának is aláveti magát, teljesíti apja óhaját, birtokában van az alattvalói hűségnek, és aki nem rabja az önzésnek?

— Ha számba vesszük — folytatta a szellem —, hogy éppen Udzsi herceg munkájá-

nak volt köszönhető a császárság megszilárdítását oly nagy mértékben elősegítő konfuciánus tanok terjedése, neki, aki ifjúkorában palotájába hívta Koreából, az akkori Pakceiből, a tudós konfuciánus Vanit, akkor nem csodálkozhatunk a két testvérherceg magatartásán. Hiszen annyira a bölcs kínai tanítás szerint cselekedtek! Lásd, így kap egészen más értelmet az, hogy a kínai Csou-dinasztia megalapítója, Vu, megölte az uralkodót. Itt nem arról van szó, hogy egy alattvaló megölte urát, hanem hogy mindig igazságot kell szolgáltatnunk, és büntetnünk akár halállal is, ha egy uralkodó árulóvá válik, szembeszegül az igazsággal és az emberieséggel. De miért is beszélek erről neked? Ismerheted a kínai Meng-ce tanítását, magad is jól tudhatod mindezt. Igaz, hogy a bölcsességet árasztó elmúlt évtizedek történetéről szóló híres könyvek, szinte kivétel nélkül, eljutottak ide, csak éppen Meng-ce írásaiból egyetlenegy sem? Vannak, akik azt mondják, hogy a Meng-ce könyveit szállító hajók mind elsüllyedtek a tengerben. Talán azért, mert országunk alapító istennője, Amateraszu-ómikami születése óta csak egyetlen dinasztia uralkodik? Feltehető, ha országunkban is olvasnák Meng-ce könyveit, elterjedhet a tévhit: az igazságra hivatkozva, az alattvalónak jogában áll a császárt eltenni láb alól.

— Én azt hiszem, felség — folytatta félénken Szaigjó —, hogy a kínai földről való szent tanok alkalmazása nem mindig válik be országunkban. Ugyanaz a Meng-ce arra is tanít, hogy a testvéreknek, éljenek bár örök viszálykodásban, mégis szövetkezniük kell, ha ellenséggel találkoznak. Így van ez megírva a *Dalok Könyvé*-ben is, tehát, még eszerint is, mindenképpen elítélendő felséged eljárása, hiszen még ki sem hült atyád teteme, máris megkezdted a harcot. Uralkodni csak az ég akaratának megfelelően lehet. Bizony, a nép kívánsága szerint való lett volna Sige-hító fiad uralkodása... Láthattad, hogyan váltak barátaid egyik napról a másikra ellenségeiddé. Olyan vétséggel vádoltak, és száműztek ide, e kietlen vidékre, amely még őseink történetében is ritka vétségnek számít. Szakadatlanul imádkozom, hogy tekints el földi bosszúdtól, és térj vissza Buddha útjaira...

— Megértelek — sóhajtott szelíden a szellem —, de mégsem olyan könnyű elfeledni száműzetésem kínjait. Takató, a helybeli hivatalnok tákolta össze a kunyhót, amely palotám lett. Élő embert csak akkor láttam, amikor enni hozott egy szolgál. Szívembe vágott, valahányszor hallottam éjjelente, hogy erre húznak a vadkacsák, hallottam szárnyzuhogásukat, amint a főváros felé repülnek... Hajnalonként könnyekre fakadtam az öbölben, mikor meghallottam a lilecsipo-

gást, tudva, hogy a holló előbb megöszül, semmint én innen megszabadulhatok. Neki-kezdtem másolni Buddha Öt Szent Könyvét, hiszen lelkem üdvözítésére is kellett gondolnom. Állandóan olyan közelségében éltem a halálnak! Amint elkészültem a másolással, el is küldtem munkám Ninna főpapjához: ha már én magam nem is, legalább kezem vonása hallhassa a főváros harangzúgását, mikor ünnepre szólnak... A Szent Könyvekhez a következő kisérőverset írtam:

*Lillemadár ír
A fövénybe mély nyomot.
Nyoma a messze
Főváros felé vezet...
Itt árva fenyők zúgnak...*

A császár még azt is elutasította, mivel tőlem volt... Nobunisi nevű minisztere bujtogatta ellenem, aki azt gyanította, hogy munkám gonosz varázslatokkal van meg-rontva. Igaz, hogy a kínai és a japán történelem bővelkedik trónviszályokban, mégsem tudtam megérteni a császárt, aki nem fogadta el munkámat, bűnbánatom és vezeklésem őszinte bizonyosságát! Pedig mennyire reménykedtem, hogy majd csak megenyhül irányomban... Visszatarthatatlanul feltört bennem a bosszúvágy: imádkoztam a gonosz szelleméhez. Felvágtam ujjaimat, és saját

véremmel szörnyű átkokat írtam. S az átkokkal együtt a Sido mélyére süllyesztettem az Öt Szent Könyv másolatát...

— Ezután — folytatta a szellem — még inkább bezárkóztam magányomba. Életem ettől a perctől kezdve csak a rontó szellem varázsának elsajátítására fordítottam. S nem is vártott sokáig magára az alkalom, hogy kipróbálhassam hatalmammat! Akkoriban tört ki a híres Heidzsi-lázadás. Számomra a dolgok a legkedvezőbben alakultak. A fő méregkeverő Fudzsiwara no Nobujori volt, aki bevonta táborába Minamotó no Jositomót is. Bár családja próbálta Jositomót békítgetni, mégis ő lett legfőbb ellenségem, árulóm. A viszály talán javamra dőlt volna el, több kedvező jel is erre mutatott, mégis miatta kellett elhagynom sirakavai palotámat, feltöretnem lábam a Hije szikláival; miatta fagyoskodtam éjszakák végtelennek rémlő során keresztül, a széles mezők fűtakarójába burkolózva, s mindezt hiába — elfogtak és száműztek ide. De bűnhődése nem maradt el, végzetévé vált a Fudzsiwara no Nobujorival kötött szövetsége. Mint zendülőt győzte le a bajvívásban nem is oly kiváló Kijomori vezér. Még életében megölte apját, Tamejosi tábornokot. El is nyerte büntetését; saját szolgálja vett rajta elégtételt.

Nem maradt büntetlen Nobunisi miniszter sem, aki elutasította munkámat. Gőgös, álnok

természet volt, de Nobunarinak és Josito-moéknak mégis sikerült kelepcébe csalogatniuk, azzal, hogy táboruk szolgálatába állították. Mikor már tarthatatlanná vált helyzete a császár közelében, elbujdosott az Udzsi-barlangokba. Itt fogták el, s végezték ki aztán a Rokudzso partján, ahol hajdan a lenyakazások történtek. Hát ő így bűnhődött!

Óhó korszakának nyara pedig mostohaanyám, Bifukumon-in, az ágyas halálát hozta meg. Csókan (1164) tavaszán meghalt Tadamicsi főminiszter. Persze fél év múlva én is meghaltam, s azóta még forróbban izzik bennem a bosszú parazsa: démon-trónomat örökké háromszáz szörnyeteg strázsálja, szolgálatra készen, intésemre várva. Szörnyetegeimmel befurakodunk az emberi test üregeibe, hogy végzetessé tegyünk mindent. Csak a nyugodt, békés természetű császárokat kedvelem, náluk, közöttük szíthatok csak igazán nagy zendülést és háborúságot.

Még csak Taira no Kijomori hadvezér van hátra, a Taira-család ékessége; őt szeretik, benne biznak, valamennyi embere általa visel magas hivatali rangot. Még hagyom, hadd uralkodjék egy keveset, ahogy Sigemorinak is megkegyelmezek még egy kis időre, aki a jobbkeze, s módfelett kemény, hűséges és egyenes. Majd meglátod Taira és övei pusztulását is, te okos pap, s ez a pusztulás egyben Maszahitó halálát is fogja jelenteni, a

volt császáret, aki elragadta a gyermekemet megillető trónt.

— Ó, felség — kiáltott fel rémülten Szaigjó —, elborzaszt a gonosszal kötött szövetséged! Rettenetes látnom, hogy millió mérföldnél is messzebb vagy te Buddha kifürkészhetetlen útjaitól, s nekem már nincs is hozzá több szavam! — És magába roskadva, mozdulatlanul ült a földön.

És akkor égzengésszerű robajjal megszólalt a hegy, dörgött a völgy, és felordított a mélysötét éjszaka mélységes mélye. Vad, tomboló orkán kerekedett, a fenyők gyökerestől csavarodtak ki. Por, göröngy és kavicsrengeteg borította be a vidéket, és a szellem talpa alól lidérces lángok lobogtak fel, bevilágítva a tájat és Szutoku hajdani császár alakját, Szaigjó félelmében kővé meredt: a szellem arcára a harag még tűzvirágokat is festett. Vadinda haja a térdét verdeste, szeme felhúzott szemöldöke alatt lángot-lobot vetett, és eltátott száján forró, kénköves bűz áradt! Öltözéke, gúnyájának színe megállapíthatatlan volt; végtagjai mint vadállatok karmos mancsai. Szaigjó előtt a gonoszság legfőbb helytartója állott.

— Szagami! Sza-ga-mi!! — harsogta túl a szellem a rettenetes zajt, földindulást. Kis idő múltán furcsa káromást hallató, vadmadárszerű szellem szállt alá a sötét felhők közül, Szutoku parancsára várva.

— Válaszolj: miért van még életben Sigemori, Maszahitó és a Taira család nagy öröme? — üvöltötte a szellem.

— Felség — szólt szolgálatkészen a szörny —, ne feledd, hogy Maszahitó, a volt Gosirakava császár csillaga, már most is szerencsés csillagzat... S aztán, Sigemori oly feddhetetlen jellem, hogy minden beavatkozásunk kudarcba fullad. De nem adok rá tizenkét esztendő, föld alatt lesz, s nem sokkal utána a Taira család is.

— Jó hírt mondtál, szolga — dübörgött Szutoku szelleme. — Pusztítsátok valamenynyit Tairát a tengerbe! — És amint Szutoku egymáshoz verdeste karvalykörmeit, a rettenetes zajban is visszhangozták azt a környező hegyek és völgyek.

A gonoszságnak ily rettenetes megnyilatkozásait látva, Szaigjó versben sóhajtott fel:

*Mit ér egykori
Gyöngyborította trónod;
Dicsőség illan —
Távol Buddha útjától,
Egyedül kínlódsz és halsz...*

Lehetséges, hogy tetszett a szellemnek a vers, mivel szörnyű vonásai megenyhültek, szeme és lába lidérctüze is alábbhagyott; majd, egy szempillantás alatt, mintha ott sem lett volna, eltűnt madár-szörnyetegével.

A hold még alig volt tíz napos, de gyenge fénye ekkorra úgy beborította a tisztást, mintha csak ott keresett volna magának éjszakai fekvőhelyet. A vándorpap búcsúzásképpen elmormolt még egy fohászt, és lebotorkált a hegyről, vissza a remetelakhoz. Nappal ki sem mozdult a szobácskából. Újra meg újra megpróbálta összeállítani magának az elmúlt rendkívüli éjszaka eseményeit. Borzongva gondolt arra, amit a szellemtől hallott, és megpróbálta azokat az elmúlt esztendők történelmével egyeztetni. És megfogadta, hogy titkát mélységesen magába rejti.

Mintegy tizenhárom esztendő telt el, és a Dzsisó korszak harmadik évének (1179) őszén, Taira no Sigemori meg is halt, súlyos betegségben. Taira no Kijomori kiváló tanácsosát veszítette el benne, s Gosirakavát a Toba palotába hurcoltatta. Hatalma mindinkább elvakította. Gosirakavát a Toba palotából a távoli Fukuhara tartományba üzte, egy viskóba. És az elkövetkező év szinte egy csapásra meghozta az addig boldogságban és szilárdan uralkodó Taira család pusztulását. Ekkor tűnt fel a tartomány keleti határán Minatomo no Joritomo halálra is kész, legyőzhetetlen seregével, míg öccse, Kiszó no Josinaka, az északi tartományok hófelhőit kergette maga előtt, így közeledett a főváros, a Tairák Kjétója felé. Így aztán a Taira család-

nak délre, a Szanuki partjára, majd délnyugati vizekre kellett menekülnie, éppen azon a vidéken keresztül, melyen valaha Szutoku császár élte száműzetésének kemény eszten-deit. A katonák egy része a csaták, más ré-sze a teknősbékák áldozata lett. A menekülő családot délen a Dan no ura vize nyelte el a hadvezérekkel, és az akkor még csecsemő Antoku császárral együtt. Milyen szörnyű módon teljesedett be Szutoku akarata! Sirját azóta is gyönggyel és drágakövekkel hintik, s a környéken járó vándorok, utasok közül nem akad senki, aki meg ne látogatná, s be ne mutatna lelkének legalább egy áldozatot...